

ВРАЖІННЯ З ПОЇЗДКИ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Розмова українського посла до польського союзу Х. Приступу з представником львівського "Діла".

Український комуністичний посол до польського союзу в Варшаві т. Х. Приступу відбув в літні п. р. подорож по Радянській Україні. Незадовго він вернув з цієї подорожі і мав розмову з представником української націоналістичної газети "Діло". Отже "Діло" містить розмову з т. Приступом на своїх шпальтах. Покреслюємо, що це лише не сам Приступ, але один з редакції "Діла" на підставі розмови з Приступом. "Діло" є чисто протибільшовицькою газетою і в симпатії до радянської влади на Україні його в ніякому разі підозрювати не можна. Отже ми дослівно подаємо що розмову представника "Діла" з т. Приступом так, як її помістив "Діло". І так в "Ділі" з 20. жовтня читаємо:

"Вчера повернув із поїздки по Радянській Україні посол Приступу. Він поділився дуже радо своїми враженнями з представником нашої редакції та згодився на їх опублікування в нашому органі.

Посол Приступу пробув на Україні від 20. серпня до 15. жовтня. Їхав туди через Славуту, Шепетівку, Бердичів-Київ аж до Харкова. В кожній з названих місцевостей пробув по кілька днів та мав змогу по-знайомитися з місцевим життям.

Вже при переїзді кордону помітив, що перед самим кордоном польська служба цілком замикала усі вагони. Щойно в Славуті відкриває їх радянська прикордонна міліція, яка провіряє документи. Сама прикордонна радянська охорона представляється добре, одита порядно. Усі в чоботах, довгих шинелях старого зразку та червоних кашкетках. З подорожними обходяться чемно. В Славуті потяг стоїть коротко і їде без перестанку аж до Шепетівки, де відбувається нова контролі паспортів а крім того багажів.

Шепетівка, це великий прикордонний митний вузол. Подорожних їхало багато, переважно купців, між якими переважали Німці. Написи на залізничних стаях українські. На бараку призначеному для контролю багажів видні український і польський написи. Вся служба говорить по українськи. Начальник стай теж урядув по українськи. Біля стай великанський рух.

З Шепетівки по провірці документів і багажу удався поїзд назад до Славуті, щоб її оглянути та відвідати знайомих ще з часів війни. Бо тоді довелося йому проживати в тій місцевості довгий час. Прекрасний замок Сангушків, що був у Славуті, отався цілий, а тепер відновлений та перероблений на шпиталь. Всі фабрики, що були там перед війною, тепер відновлені та всі працюють. Є там фабрика суконна, фаянсова; паперова і кільканайцять тартаків. Між робітництвом переважають Польки. Вони невдоволені з того, що всі представники польської великої та дрібної буржуазії повтікали. Про відносини в Польщі вони поінформовані знаменито. Мають свій польський робітничий клуб та свою велику кооперативу.

В самому містечку переважають кооперативні крамниці, але є й приватні. Кооперативні мають більшу скількість і більше ріжнородних товарів. Влада в очі не достача мануфактурних виробів, хоч у Славуті є досить контрабандної мануфактури, яку пакують через кордон. Та її по крамниціх не видно.

Шепетівка. В Шепетівці відбувався саме тоді ремонт залізничного двірця та йшла будова 30-ти робітничих і урядничих домів. Велика цукрова фабрика вповні відновлена та в часі повороту пос. Приступу домів була вже в руху. Сама

Шепетівка стала тепер дуже рухливою завдяки тому, що в ній повстав окружний центр наслідком нового адміністративного поділу України. Є там кілька кінотеатрів. В тому часі була мандрівна театральна трупа, що давала українські та російські вистави. Відчувається в містечку недостача помешкань, які має запобігти згадана вже будова нових домів. У Шепетівці є величезні склади, в яких громадають поклади для експорту за кордон. Експортують їх звідси цілими вагонами. У всіх урядах урядують по українськи. Між урядовцями є досить Галичан.

На шляху між Шепетівкою й Київом всі стаяції повідновлювали. Поїзди курсують незвичайно точно. Не спізняються ні на мінуту. На стаяціях величезний порядок і чистота. Парасажирі доповнюють порядок салі. При'їздах чекає. Навіть до вагонів сідають чергою. Натовпу біля дверей нема, не звачаючи на величезну масу подорожюючих. У вагонах всі наліпили по українськи і російськи. На кожному місці сміття. На підлогу в вагоні кидали сміття не вільно, бо кондуктор за засмічування стягає відразу кару в сумі трьох карбованців. В часі руху пасажирі не сміють переходити з вагону до вагону...

Бердичів. У Бердичеві трамваїв нема, хоч були перед війною. В місті нічого замітнішого не видно. Не видно теж, що би щось нового будувалося. Натомість у повному русі фабрика будови машин для цукроварень. Зветься вона "Прогрес". Директором фабрики є робітник. Йому до помочі є в дирекції ще двох спеці інженерів. В часі війни ця фабрика не функціонувала, а в перших літах війни працювала на обгороду. Була приновлена до військових потреб. Робітники заробляють в ній пересічно від 50 до 60 карбованців у місяць. Всі вони відживлені добре. Натомість одіж у них убога. В місті дуже багато клубів та театрів. Торговельний рух незвичайно живий.

Київ. На залізничному двірці почата велика будова нового двірця. Порядок і чистота доведені до крайно можливих границь. У самому місті теж чистота і порядок, яких перед тим там не було. До Києва приїхав посол Приступу саме в час, коли всі відповідальні робітники радянських установ роз'їхалися на літній відпочинок, а школи теж не функціонували. Тому вглянути в життя установ не мав можності. Панувала тоді всюди літня мертвечина. Оглядаючи центр міста та усі біля вулиці, пооди, в яких громадають поклади для експорту за кордон. Експортують їх звідси цілими вагонами. У всіх урядах урядують по українськи. Між урядовцями є досить Галичан.

Київ. На залізничному двірці почата велика будова нового двірця. Порядок і чистота доведені до крайно можливих границь. У самому місті теж чистота і порядок, яких перед тим там не було. До Києва приїхав посол Приступу саме в час, коли всі відповідальні робітники радянських установ роз'їхалися на літній відпочинок, а школи теж не функціонували. Тому вглянути в життя установ не мав можності. Панувала тоді всюди літня мертвечина. Оглядаючи центр міста та усі біля вулиці, пооди, в яких громадають поклади для експорту за кордон. Експортують їх звідси цілими вагонами. У всіх урядах урядують по українськи. Між урядовцями є досить Галичан.

влаштованих магазинів, ресторанів, инварерів і крамниць. Переважають між ними кооперативні склади та крамниці. В день на вулицях рух незначний. Зате по полудні і ввечерю рух незвичайний. Пані повбрані по вимогам найновішої моди. Між мужчинами багато в європейських строях, але переважають "рубашки" толстоїського зразку. Дуже багато тих "рубашок" з шовкового матеріалу. І це разить, бо за ці гроші можна набути європейський стрій. По ресторанах усюди повно людей. Всі кооперативні крамниці та ресторани отворені до 12 год. ночі. Зате приватні зачиняють вже в 8-й годині ввечерю.

Взагалі кооперативні користуються там величезними привілеями і полекшами. В невід усі крамниці з артикулами першої потреби відкриті до год. 12 в полудне. Понеділок є днем відпочинку для персоналу усіх торговельних, харчевих, фризирських, купальних і інших підприємств. І тому вигляд міст по понеділках відмінний. Все позамікане, навіть ресторани. Що-ж до тижневого відпочинку на фабриках, то це залежить від того, як це вирішать самі робітники. Тому багато фабрик відпочиває не в неділю, а в понеділок. Усі державні установи користуються недільним відпочинком.

В Дніпрі великий рух. Курсуєть великі пароплави (прохурові). Всі мости відновлені а ланцюховий міст цілковито відбудований. На другому березі Дніпра (Чернигівщина) на березі зроблено пляжі, на яких виставили цілі маси аматорів, що вилягують у піску. Крім великих пароплавів видно на Дніпрі дуже багато лодок.

В Києві виходить величезний орган "Пролетарська Правда". Вона донедавна виходила по російськи. Тепер виходить виключно на українській мові, відколи злучилася з "Більшовиком". Головним редактором "Пролетарської Правди" є Галичанин Баран. В редакції "П. Правди" працює і бувший головний редактор "Більшовика" Шулак. Другий величезний орган "Радянське Село", що виходив у Києві по українськи, перенесено до Харкова, де він став центральним органом селянських професійних установ.

На всіх державних установах виділюють українські та російські вивіски. На приватних магазинах переважають вивіски російські. У місті дуже багато незвичайно люксуово

робота. Хочеться простору, боїв, небезпек. Знаєш, такі жалі, що галицькі комуністи сидять тут. Їх треба в Галичині, там їх дієсна робота. А то зробили мене вчителем, а Степана членом мандрівної комісії і — кинесмо. Ніби це наша робота? Вона потрібна, але в галицькому підпіллі принесла-б ліпші успіхи.

Чи вже одержав листа від дружини? А як з Твоєю виїздом закордон? Маєш же дозвіл на виїзд? Коли виїдеши? Як будеш закордоном, то вітай від мене всю усусуську стару братію. І пиши!..

Коли замалі ці докази, то в дальшому розділі я ще яркіше підкреслюю їх. А тепер перейдемо до листів т. Мельничука, які, без сумніву, ще сильніше докажуть, хто Він був і в що вірив.

Уривок з листа до швагера Василя Чередарчука, вчителя гімназії в Коломиї.

15. XII. 1921.

"Сьогодні я одержав з дому лист і хочу написати Тобі кілька слів... В листі пишуть мені, що всі здорові, а від листом відписуються та мама і між тим коли я вже довідався, що мата моя померла в березні 1920 р. Не знаю, кому мене в той спосіб хочуть обманувати? Розуміється, вістка про смерть матери мене сильно вразила, але я, як матеріаліст, маю це на стільки розуму і сили духа, щоб її пережити!..

Як бачимо, т. Мельничук підходив до всего з матеріалістичної точки погляду, що властива перш усього освіченим комуністам.

З листа до сестри Марії, Анни, брата Ярослава і Миколи:

15. XII. 1921.

"Дороженькі! Я за тих три роки пережив дуже, дуже багато. Я пізнав світ, пізнав ріжницю, пізнав нові правди!..

...Коли я приїду до Вас, цього не можу напевно сказати, але думаю, що приїду до Вас з дуже гарним дарунком. Що це за дарунок, це вже довідається, як приїду!..

Очевидно, т. Мельничук під "дарунком" розумів визволення Галичини від польських панів.

Та найбільш характерним листом т. Мельничука є цей, що вірно переписую з його оригі-

налу. Лист писаний до сестри Марії, датований 16. VI. 1922 і говорить сам за себе. Пан Д. Д. Лещинський повинен вивчити його на память.

"Найдороща Марійко! Щирий привіт Тобі із далекої Радянської України. З тої України, про котру ми колись ще малими мріяли. Та чи сподівались ми тому вісім років, що Україна без хлопів і пана, про яку писав Шевченко, стане доконаним фактом? Правда, ми мали надію, що Україна буде, но яка вона буде, сего ми не знали. Ми мріяли про Україну з гетьманами, козаками, з синими та червоними жупанами. Ми мріяли про її славне минуле. І ми були такі наївні, що хотіли повернути хід історії взад або принайменше останувити її. Ми наївно хвалили все старе, захоплювались ним, нарікали на сучасність, а про будучність навіть і не думали. Ми не розуміли того, що минуле ніколи не вертаєсь, що розвій людства йде непереможним ходом вперед і що історію творять не люди, не ідеї до яких люди стремлять, а економічні відносини. До визвольної боротьби українського народу ми ніколи не підходили з наукової точки погляду. Ми хотіли вільної України, но як до неї дійти, якими шляхами і як вона має виглядати, ми не знали і не могли знати, бо ніхто нам цього не сказав. Нас впеляли наші учителі і поли, що капіталістичний лад з його несправедливим поділом багатств, з його приватною власністю і наємною працею і релігією є сталий і незмінний і що инший лад неможливий.

Велика Соціальна Революція 1917 р. в Росії і на Україні, перевернула до гори корінням стару царську імперію. На розвалинах старого, гнилого капіталістичного ладу, виростає пишна квітка — Радянська Україна. Чотири роки люта хуртовина не давала тій квітці свобідно розвиватись. Вороги старались її знищити, оклеветати, обкидати болотом. Та це їм не помогло. Чудова квітка — Радянська Україна перебувала хуртовина а вороги її згинули, як роса на сонці і український робітник та селянин дістали змогу сповнити заповіт Шевченка. Піврваши кайдани і окропівши волю кровю своїх експлоататорів, вони почали будувати Україну без хлопів і без пана. Правда, не цілій Україні судилося скинути своїх тиранів. Наша Галичина ще дальше стоїть під шляхецьким ярмом. Та початок до її визволення вже зроблений. Революція в Росії і на Україні, це лиш початок великої Світової Революції. Капіталістичний лад доживає свою послідню годину. Подує зі сходу вітер і селяне та робітники Галичини стануть господарями на своїй "не своїй" землі, та почнуть будувати нове життя на нових соціальних основах.

(Далі буде.)

ДО ЧЛЕНІВ "МАЙН ВОРКЕРС ЮНІОН ОФ КЕНАДА".

1-го листопада ц. р. відбувся в Лейк-Бридж, Алта. регулярний майнерський митинг, на якому, після деякої дискусії, номіновано кандидатів на урядничі дої дистриктові езекутивні "Майн Воркерс Юніон оф Кенада". Номіновано слідуючих: Д. Мекнеба, з Лейк-Бриджа, Алта., на президента; І. Стокалюк, з Колмен, Алта., на заступника президента і Е. Малабона, з Кенмор, Алта., на секретаря.

Що до Д. Мекнеба, то він людина досить поступова і проти робітничих інтересів не виступав. Тільки-ж в той думки, що добре було-б, коли-б він остався такий тут в місці і старався сам йти не дальше вперед і робітників провадити за собою. Не добре також, щоб в нашу езекутиву не урядничий майнер з такого важного майнерського дистрикту, як Дромгелдер. Це дуже важке. І на мою думку нам треба з тим розхатися та вибрати на президента Дж. Мекнеба, якого встановили товариші майнери з Дромгелдер.

На заступника президента нема відповідничого кандидата, як т. І. Стокалюк. Про нього нема що писати, бо він добре відомий всім майнерам на заході. Всі ми повинні віддати на нього наші голоси і вибрати його на становище заступника президента, а зовсім певно помилки не зробимо.

С. Малабона, з Кенмор, Алта., я знаю особисто вже кілька років. Він був активним в юнії і брав участь в майнерському страйку, хоч був "фаєр-босом", за що й попав на "чорну літву". Яке довіря в ньому було, що майнери тоді виїхали за него і дружились з ним, примусили компанію взяти їх назад до праці. Малабоні становива "фаєр-боса" вже не дали тільки иншу роботу.

На піддистриктового члена ради (борд-мембер) в околиці Лейк-Бриджа номіновано Дж. Слона, з Лейк-Бриджа.

Є він чоловіком досить поступовим і гріхів проти робітників за собою не має. Слон досить близько держить руку з українськими товаришами.

Побажаним було-б, щоб товариші і з других місцевостей висказали свою думку, що до них виїхав, бо часу вже не багато осталося.

Вибори відбудуться 30. листопада ц. р. Тож пишіть, товариші, щоб ми могли разом вибрати найвідповідничіх людей до езекутивни.

Робкор.

Лейк-Бридж, Алта.

3 РОБІТНИЧОГО ЖИТТЯ.

Корбин, Б. К.

Корбин, Б. К., — майнерська місцевість також тут працюють робітники і в лісі. Умовини праці майнерів подібні як взагалі на Крове Нетт Пес. Майна стало не працює. Є тут робітники ріжних національностей: Українці, Словаци, Англіяці, Скотляндці, Італіяці. За крамичи умовинами

праці нема кому вшанувати. Як вони зривали платню і розбивали коїно, то обидва, що буде багато роботи. Але та обидва не справді! Робітничі все послухають до панів свій комітет вшанувати тих обидва, але пані і дальше збувають комітет обидва, а всі робітничі домагаються кидати до коша. Так робітничі дали себе зламати капіталістам. А це тому, що несправді. Робітничі поділені на національності, потім самогонка також спиває думку і солідарність робітничу. Киньте, товариші, ті неморальні вчинки, берітьсь до читання робітничої літератури та до думання.

Згадаю також про вибори 29. жовтня. Панські привокзяті, агенти консервативної та ліберальної партій були вже в той день приготували, щоб вибрати робітничі голоси. Приїхали сюди й агітували. А до голосовання возили автомобілями, але тільки робітничі дає їм свій голос. Возити вони мусіли, бо иннакше багато робітничих голосів не голосувало-б. З літньої кемпи робітничих більше, як дві млілі до міста. Отж до голосовання панів-робітничих призовали, а з голосовання то вже робітничі мусіли йти геть. Не бракувало тут того дня горівки та пива. Заде робітничі до скелю, а там його вже частують. Так за чарку продавав несправді робітничий свій голос панам, своїм висказував.

Ось що робить наша несправдість. Нас неограничених, темних панам дуже легко одурити, купити, а потім ми жаліємося, що нам тяжко жити. А коли робітничі організації дає відозву, повення, вказує як ми повинні поступати, то цього ми не слухаємо, бо... там нема самогонки. За те ми тишімося, як пані дурять нас грушкани на верб. Між нами, сівдомими товаришами, є також одна велика хіба, через яку ми не голосуємо, а це через те, що не маємо горожанських паперів. А ми їх повинні мати. Тому клянч ува, товариші, вибравте горожанські папери, бо иннакше ми не зможемо взяти належної участі в політичному життю цієї країни. Вуглекоп.

ПОМИЛКА НЕ З ВИНИ РЕДАКЦІ.

В "Укр. Роб. Вістях" з 3. листопада поміщено на першій сторони новинку з Варшави, в котрій говориться, що у Львові арештовано батька розстріляного шляхтою комуніста Ботвіна. В новинці говориться, що арештовано його за фотографування гробу Ботвіна. Наспівші українські газети зі Львова доносять, що арештовано не батька, але брата Ботвіна. З цього видно, що телеграфічна агенція перекутила і зробила з брата батька і в такому змісті вістали цію новинку ріжні газети.

ВСЯЧИНА.

Юрко Тютюнник — актор. — Юрко Тютюнник, відомий петлюрівський отаман, що повернув на Україну, служив тепер в українському кіно (там виробляють "мунвінг-лікчер"). Саме тепер він приготував фільми з часів повстання проти гетьманів та з часів боротьби Петлюри з більшовиками. В ті фільми Тютюнник сам грає власну роль, тоб-то роль отамана повстанчої ватаги.

Одів Адама в штани, а Еву в спідницю. — В італійському місті Пізі архієпископ заборонив жінкам йти до костела з голими грудьми та в коротких спідницях. Жінки написали до архієпископа і запитали, чому він зробив такі зарядження для гетерішних жінок, коли в тому самому костелі в Пізі є статуї голі Адама і Еви та инших святих. Не довго думавши, архієпископ сказав вшити для Адама штани, а для Еви спідницю, що зістало виконано.

Врангель "зрезигнував". — Відомий білогвардійський генерал Врангель, скієний більшовиками в 1920 році з Криму в Чорне море, "зрезигнував" і переїжджає до свого попередника Денікіна до Брукселя. Вандервельде може замаринувати цих білогвардійців і здати в архів.

Суддя вмер підчас суду. — На другий день розправи над Штайгером у Львові, за атенданта на президента Войцеховського, вмер наглою смертю суддя присяганий Шулякевич.

М. ІРЧАН

12)

В обороні робітничо-селянських героїв Мельничука і Шеремети

(Продовження.)

Зараз після передовиці є стаття П. Шеремети п. н.: "Голод". По мойому ця стаття найкраще підкреслює, хто такий був т. Шеремета і я подаю її в цілості:

"Новий страшний голод йде на молоді радянські республіки. Йде й вже почав свою роботу — залізною своєю косяю косить змарнілі людські голови, валить до долу і не розбирає. Те малих, веселих хлопчатень, те стрункі по-статі дівчат і сивих борід не минає. Голод великий пан. Хто-ж з нас навик не знайомився з ним? — Ми діти землі чорних мозолістих рук, ми його знаємо! Ми бачили його, сего страшного гостя в наших селянських хатах і в сірчих ровах стрілецьких, ми знаємо з ним і з тюрем польських, денікінських, румунських.

І от, сей непроханий гість завітав в нашу Республіку. На виснажених, знесилених пролетаріях України, пролетарів Росії впадо і се нещастя.

Немов на глум шуткує доля і до горнила терпіння докладає іще муки голоду. З радістю затерли руки виметени мільою пролетарської революції чорні круки в чересках, шлангах і пагонах". (Підчеркнення в цій статті мої. М. І.) Злудна надія на смуті голодних дітей повернути собі утрачений рай, заблизкала в них...

...птаство) жваво залопотіло крильми і насторожилось летіти аж під добру погоду в вірєй. Та не просяноється. Дружні заклик до взаємної помочі, сильна воля всіх вийти з труднолого положення, гомоно понеслась на просторах федерації. З усіх кінців йдуть допомоги. Велика Червона Армія впереді всіх! Вона перша відгукнулася і понесла свої і так худі пайки голодним. Та не лиш Армія, але село і місто несе і жертвує.

І меркють надії і Юди хлять голови вниз. Неправе їх діло — спекуляція на голоді, щоб

дійти до влади, розбивається. Вірею їм не вдати!

Пролетаріят, який три роки несе тягарі Революції, б сей раз докаже, що марні надії їх. Він переможе і на фронті голоду, як переміг на других фронтах. Запорука в тім — свідомість пролетарських мас і пролетарська дисципліна. Відлий союз пролетарів цілого світа допоможе голодним своїм братам і дасть вийти побідою кузиці Світової Революції, Республікам Росії і України.

Хай живе нерозривний союз пролетарів всего світа! П. Шеремета."

Вкінці уривки з листів до мене в Київ. Сквира, 5. серпня 1921.

Дорогий Дружаю! Користаю з нагоди і передаю т. Сірком декілька слів Тобі. Вправді новин ніяких в мене. Населення любить нас, а бандітизм після нашого прибуття в повіт — ущу. Бо ми не жартуємо, про це добре знає хоч-би "отаман" Трепко, якому ми вшпалі перцю в Уманщині... Твого "Бунтаря" ставимо і ставимо і чи не кожний з нас знає його на память. Гарна річ. Коли-то ми вже виставимо його в нашому Львові?

Прошу Тебе дуже, Ти закопавсь в Києві і певно зможеш достати з Державного Видавництва книжок. Хлопці гинуть читати, а новини дуже рідко попадають до нас. Ми готові заплачати!..

Що думаєш робити далі? Не вікувати-ж нам тут. На Україні боротьба дійшла так сказати до кінця, а в нас, в Галичині, треба її починати!..

Другий лист. Бердичів, 7. травня 1922.

"Мельничук дуже жалів, що не бачився з Тобою, як Ти був в Бердичеві. Можливо, що приїде він небаром в Київ. Повітарком (повітовий партійний комітет. М. І.) пропонує йому йти на агрономію, але він покищо отгається.

Дякую Тобі за книжки, які одержав я сьогодні. Особливо за українську історію літератури. Я все ще в гімназії, але, як бачу, це не моя

1) В чересках і пагонах ходили денікниці і врангелісти. (Шіхні, це козацька шпанка з хвостом).

2) Від старости, газета в цьому місці інтерєлас і одної стрічки я не можу відчитати. Докладно, що мова йде про "чорних круки за границю" — ворогів раддлака.